

Ю. В. Журавель

кандидат економічних наук,
докторант Національного університету «Львівська політехніка», викладач
Львівського державного коледжу харчової та переробної промисловості
Національного університету харчових технологій

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

У статті запропоновано інтегрований методичний підхід, що включає міждержавний, міжрегіональний та міжінституційний виміри. Встановлено, що міждержавний аналіз є ключовим для оцінювання позицій національних освітніх систем в глобальному контексті, де використовуються різні статистичні індикатори для порівняння якості та ефективності освіти. Досліджено, що міжрегіональний вимір висвітлює відмінності в якості освітніх послуг та інфраструктурі між регіонами, що має значення для регіональної освітньої політики. Проаналізовано міжінституційний аспект, де конкуренція між університетами оцінюється через показники наукової діяльності, якості викладання та міжнародного співробітництва. Обґрунтовано необхідність стратегічного втручання для підвищення конкурентоспроможності освітніх закладів, а також запропоновано методи покращення освітньої політики, які забезпечують рівний доступ до якісної освіти. Доведено, що адекватне врахування національних і регіональних особливостей є критичним для формування ефективних стратегій освітньої конкурентоспроможності в умовах глобалізації. Визначено, що виявлення різниць у доступності, якості та результативності освіти в різних регіонах сприяє формуванню цілеспрямованої державної політики, спрямованої на зменшення освітніх диспропорцій та підвищення загальної якості освіти. Доведено, що систематичний та комплексний підхід до аналізу конкурентоспроможності є ключовим для забезпечення адаптивності та прогресивного розвитку освітніх систем у відповідь на сучасні глобальні виклики.

Ключові слова: освіта, система освіти, заклади освіти, управління, державне регулювання, конкурентоспроможність, методичні підходи.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Конкурентоспроможність закладів освіти на сучасному етапі глобалізації набуває все більшої актуальності. Умови швидкої зміни технологій, вимог ринку праці та суспільних запитів диктують нові правила, за якими заклади освіти повинні адаптуватися, розвиватися та удосконалювати свої освітні послуги. У цьому контексті виникає необхідність у розробці методичних підходів до оцінки конкурентоспроможності, які б дозволяли здійснювати аналіз у різних вимірах.

Конкурентоспроможність закладу освіти можна визначити як здатність надавати освітні послуги, що відповідають або перевищують вимоги споживачів (студентів, роботодавців, суспільства) в умовах конкуренції. Ключовими факторами, що впливають на конкурентоспроможність, є якість освіти, доступність освітніх послуг, інноваційний потенціал, кадровий склад, міжнародне співробітництво, рівень фінансування та інфраструктура закладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням розвитку сфери освіти та підвищення її конкурентоспроможності присвячено низку наукових досліджень, зокрема О. Беляєва [1], М. Біль [2], О. Гринькевич [3], І. Жеребило [4], О. Іваницької [5], М. Крупки [6], О. Паски [7], С. Панчишина [8], Н. Попадинця [9-10], С. Королюка [11] та ін. Однак на сьогодні залишається мало дослідженим методичні підходи, щодо аналізу конкурентоспроможності закладів освіти.

Метою статті є визначення основних методичних підходів до аналізу конкурентоспроможності закладів освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу. Аналіз конкурентоспроможності закладів освіти доцільно проводити в трьох ключових вимірах: міждержавному, міжрегіональному та міжінституційному (рис. 1). Кожен із цих вимірів потребує використання специфічних підходів і методик оцінки, що дозволяють врахувати особливості та відмінності економічних систем, регіональ-

них ринків освітніх послуг і внутрішніх управлінських практик у межах окремих закладів освіти.

Аналіз конкурентоспроможності закладів освіти в статистичній оцінці на міждержавному вимірі є ключовим інструментом для оцінки позицій національних освітніх систем у глобальному контексті. Такий аналіз дозволяє визначити, наскільки ефективно система освіти певної країни задовольняє потреби суспільства, ринку праці та міжнародних стандартів якості освіти.

Сутність аналізу конкурентоспроможності на міждержавному рівні полягає в порівнянні національних освітніх систем з метою визначення їх відносних переваг та слабких місць, що здійснюється за допомогою різних статистичних індикаторів, таких як:

– порівняння показників якості освіти між країнами з використанням індексів, таких як PISA та Times Higher Education World University Ranking;

– аналіз динаміки показників упродовж певного періоду для визначення тенденцій розвитку освіти у різних країнах;

– врахування специфіки національних систем освіти

Наведені індикатори відображають не тільки якість освіти, але й її доступність, рівень витрат на освіту, інноваційність та здатність підготувати конкурентоспроможних фахівців для світового ринку праці.

Надзвичайно важливим інструментом для оцінки здатності 15-річних учнів застосовувати набуті знання та навички у реальних життєвих ситуаціях є Міжнародне дослідження якості освіти (PISA-2022), яке охоплює ключові галузі, такі як читання, математика та природничо-наукові дисципліни, що дозволяє комплексно оцінити рівень підготовки учнів до викликів сучасного світу. PISA не просто перевіряє знання учнів, а й оцінює їхню здатність використовувати ці знан-

Рис. 1. Інтегрований методичний підхід до аналізу конкурентоспроможності закладів освіти: міждержавний, міжрегіональний та міжінституційний виміри

Джерело: узагальнено автором

ня в практичних ситуаціях, відображаючи рівень функціональної грамотності, що є важливим показником конкурентоспроможності національних освітніх систем у глобальному контексті.

У 2022 році Україна вдруге долучилася до проведення міжнародного дослідження. Незважаючи на серйозні виклики, пов'язані з повномасштабним вторгненням, українській стороні вдалося мобілізувати необхідні ресурси та організувати дослідження в 18 із 27 регіонів країни [12]. Цей успіх став можливим завдяки значним зусиллям, спрямованим на забезпечення участі учнів у дослідженні, навіть за умов складної безпекової та економічної ситуації. Організація дослідження в таких непростих умовах свідчить про важливість освітніх ініціатив для України та її прагнення забезпечити якість освіти навіть у часи кризи.

Результати таблиці дозволяють порівняти рівень освітньої підготовки учнів у різних країнах, Україна демонструє наступні результати:

- математика: 441 бал;
- природничі науки: 450 балів;
- читання: 428 балів.

Ці показники вказують на відносно низький рівень підготовки українських учнів у порівнянні з учнями з інших країн, представлених у таблиці. Зокрема, українські школярі показали найкращі результати в природничих науках (450 балів), що є дещо вищим за показники в математиці (441 бал) та читанні (428 балів). Проте ці результати значно відстають від середніх показників лідерів, таких як Естонія, яка набрала 510 балів з математики, 526 балів з природничих наук і 511 балів з читання.

Результати PISA-2022 свідчать про те, що українська освітня система має значні виклики в підготовці учнів до реальних життєвих ситуацій. Україна демонструє результати нижче середнього серед країн, представлених у таблиці, особливо в області читання, що вказує на необхідність реформування та покращення якості освіти, зокрема через модернізацію навчальних програм, підвищення кваліфікації вчителів та покращення доступу до освітніх ресурсів.

У більшості країн, включаючи держави-члени Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), було зафіксовано значне зниження рівня успішності учнів у всіх основних предметних галузях. Таке падіння є безпрецедентним і, ймовірно, пов'язане з тривалим періодом дистанційного навчання, спричиненим пандемією COVID-19.

Конкурентоспроможність закладів вищої освіти визначається світовими рейтингами, зокрема «Times Higher Education World University Ranking», який формується на основі 13 різних показників ефективності, які групуються за п'ятьма основними метриками: наукові дослідження, якість викладання, вплив наукових праць, фінансові доходи галузі та рівень міжнародної взаємодії (табл. 1). Ці п'ять метрик разом утворюють комплексну систему оцінки, що дозволяє точно визначити, наскільки ефективно функціонує освітній заклад у різних аспектах своєї діяльності.

Слід відмітити, що досліджуваний Всесвітній рейтинг університетів включає майже 1400 закладів вищої освіти (ЗВО) з 92 країн світу. Завдяки охопленню такої значної кількості університетів, рейтинг "The Times" вважається найбільшим впливовим глобальним рейтингом у сфері вищої освіти та є важливим інструментом для оцінки якості освіти та наукових досліджень, а також відіграє ключову роль у формуванні репутації університетів на міжнародній арені. Завдяки цьому рейтингу абітурієнти, викладачі, науковці та потенційні партнери можуть робити поінформований вибір, орієнтуючись на визнані світові стандарти якості освітніх послуг та дослідницької діяльності.

Аналіз показує, що серед українських закладів вищої освіти спостерігається значний розкид у рівні конкурентоспроможності на міжнародній арені. Сумський державний університет та Національний університет "Львівська політехніка" демонструють найбільший прогрес і досягають відносно високих позицій у світовому рейтингу, особливо завдяки високим показникам цитування, що свідчить про їхнє зростаюче визнання у глобальній академічній спільноті.

Водночас, інші університети, хоча й демонструють певні позитивні зрушення, особливо в сферах досліджень та міжнародної взаємодії, все ще залишаються в нижчих діапазонах рейтингу, що вказує на потребу в подальших інвестиціях у науково-дослідну діяльність, покращення якості освіти та збільшення рівня інтеграції в міжнародну академічну спільноту для підвищення своєї конкурентоспроможності на світовій арені.

При аналізі конкурентоспроможності закладів освіти важливо враховувати специфіки національних систем освіти, які відрізняються між собою за багатьма параметрами, такими як структура освітніх програм, методологія

Таблиця 1

**Конкурентоспроможність закладів вищої освіти
згідно Times Higher Education World University Ranking**

Ранг	Університети	Метрики					
		Загалом	Навчання	Дослідження	Цитування	Доходи галузі	Рівень міжнародної взаємодії
2020 рік							
801-1000	Національний університет «Львівська політехніка»	22,2-22,8	17,9	8,7	49,5	34,7	24,4
1001+	Національний університет імені І. Франка	10,7-22,1	21,6	7,9	4,3	34,4	36,6
1001+	Національний технічний університет Харківський політехнічний інститут	10,7-22,1	19,6	7,8	5,4	34,9	27,5
1001+	Сумський державний університет	10,7-22,1	19,8	10,0	13,3	37,8	39,8
1001+	Київський національний університет ім. І. Франка	10,7-22,1	23,5	9,8	8,3	35,0	31,5
1001+	Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна	10,7-22,1	20,6	9,3	9,0	34,6	49,9
2021 рік							
501-600	Національний університет «Львівська політехніка»	36,4-39,7	18,7	8,9	88,2	33,9	24,9
501-600	Сумський державний університет	36,4-39,7	19,8	10,4	80,0	37,6	43,5
801-1000	Харківський національний університет радіоелектроніки	25,1-30,1	17,4	8,5	52,0	33,7	28,4
1001+	Національний університет імені І. Франка	10,3-25,0	20,0	7,7	8,1	33,7	33,5
1001+	Харківський політехнічний інститут	10,3-25,0	20,7	7,8	9,4	34,0	26,4
1001+	Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського	10,3-25,0	22,8	9,8	8,3	33,8	31,7
1001+	Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна	10,3-25,0	20,5	9,0	10,2	33,5	48,4
1001+	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	10,3-25,0	17,9	7,7	5,3	33,4	22,2
2022 рік							
501-600	Сумський державний університет	38,1-40,8	21,0	11,5	79,9	40,7	53,1
601-800	Національний університет «Львівська політехніка»	32,0-37,9	20,0	10,1	69,6	35,8	24,5
1001-1200	Харківський національний університет радіоелектроніки	22,4-27,1	18,5	9,1	39,4	35,3	30,5
1201+	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	10,6-22,3	17,4	8,4	9,4	35,1	21,5
1201+	Національний університет імені І. Франка	10,6-22,3	20,6	8,6	7,5	35,3	31,8
1201+	Харківський політехнічний інститут	10,6-22,3	21,4	9,0	10,1	36,1	26,7
1201+	Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського	10,6-22,3	20,9	8,9	12,1	35,7	20,7
1201+	Київський національний університет імені Тараса Шевченка	10,6-22,3	23,4	11,4	8,3	35,4	31,3
1201+	Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна	10,6-22,3	21,7	10,1	6,5	35,0	46,0
1201+	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	10,6-22,3	17,7	8,6	4,4	34,8	23,0

Сформовано на основі: [13-15]

викладання, рівень фінансування, культурні особливості, законодавча база, а також соціально-економічні умови, в яких функціонує освіта. Ці відмінності можуть значно впливати на результати порівняння показників конкурентоспроможності закладів освіти. Наприклад, країни з високим рівнем фінансування освіти можуть мати кращі показники в таких метриках, як наукові дослідження або рівень міжнародної співпраці, оскільки вони мають більше ресурсів для підтримки наукової діяльності та залучення міжнародних студентів і викладачів. Навпаки, країни з менш розвинутою економікою, де рівень інвестицій в освіту є нижчим, можуть демонструвати слабші результати в цих сфе-

рах, навіть якщо їхні заклади освіти мають високу якість викладання та професійної підготовки.

Також, специфіка національних систем освіти впливає на вибір критеріїв для оцінки конкурентоспроможності. Універсальні показники, такі як кількість наукових публікацій або рівень міжнародної мобільності студентів, можуть не повністю відображати реальну якість освіти в різних країнах. Важливо враховувати національні пріоритети та цілі, наприклад, розвиток інновацій або забезпечення рівного доступу до освіти, які можуть бути більш вагомими для окремих держав.

З огляду на це, методичні підходи до аналізу конкурентоспроможності закладів освіти на між-

державному вимірі повинні враховувати національні особливості систем освіти для забезпечити справедливість та об'єктивність порівнянь, що дозволить уникнути неправомірних узагальнень та сприятиме більш точному визначенню сильних і слабких сторін освітніх систем різних країн, що, у свою чергу, може сприяти розробці більш ефективних стратегій для підвищення їхньої конкурентоспроможності на глобальному рівні.

Міжрегіональний вимір конкурентоспроможності закладів освіти ґрунтується на тому, що у різних регіонах країни початкові установи стикаються з унікальними викликами та можливостями, що формують їхню здатність конкурувати як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Конкурентоспроможність освітніх закладів залежить від кількох факторів, таких як якість освітніх програм, рівень професійної підготовки викладачів, матеріально-технічна база, фінансові ресурси, а також репутація закладу серед роботодавців та потенційних студентів. Водночас, міжрегіональні відмінності в економічному розвитку, інфраструктурі, демографічних характеристиках та доступі до ресурсів створюють нерівні умови для закладів освіти у різних частинах країни.

Порівняння закладів освіти між різними регіонами країни доцільно розпочинати із якості отриманих знань здобувачами. Зокрема, результати оцінювання PISA виявили численні фактори, які впливають на навчальні досягнення учнів у віці 15 років. Наприклад, школярі з сільських районів відстають від своїх однолітків з міст у навичках читання приблизно на п'ять років, у природничих науках — на чотири роки, а з математики — на понад чотири з половиною роки. Цей розрив, ймовірно, можна пояснити відмінностями у соціально-економічному статусі учнів залежно від місця їх проживання. Зокрема, 25% учнів з найнижчим соціально-економічним статусом в Україні значно частіше (майже втричі) демонструють результати з математики, які є нижчими за базовий рівень, в порівнянні з іншими 75% їхніх однолітків [12].

Середні результати з математики суттєво змінюються в залежності від типу навчального закладу, в якому навчаються учні. Учні ліцеїв, гімназій та спеціалізованих шкіл мають середній бал 457, що на 23 бали більше, ніж у школярів загальноосвітніх шкіл і навчально-виховних комплексів, і на 58 балів більше, ніж у 15-річних студентів технікумів, коледжів та професійно-технічних закладів. Учні професійно-техніч-

них навчальних закладів в середньому відстають від учнів ліцеїв, гімназій та спеціалізованих шкіл на три роки. Подібна тенденція спостерігається також у читанні та природничих науках [12].

Крім того, існує помітний гендерний розрив у навчальних досягненнях: хлопці в математиці мають середній бал на 10 пунктів вищий за дівчат, тоді як у читанні дівчата випереджають хлопців на 23 бали (що відповідає більш ніж одному року навчання). Водночас у природничих науках різниця між хлопцями та дівчатами практично не відзначається [12].

Загалом, результати PISA-2022 були гіршими, ніж у попередньому році, що було передбачувано. Ймовірно, це обумовлено комбінацією факторів, таких як пандемія та повномасштабне вторгнення.

Регіональний розподіл закладів освіти в Україні свідчить про значну концентрацію навчальних установ у кількох ключових областях. Зокрема, більшість закладів вищої освіти зосереджені в Дніпропетровській, Львівській, Одеській та Харківській областях. Вони є лідерами і в розміщенні закладів фахової передвищої освіти: найбільше таких закладів знаходиться в Дніпропетровській області (52), Одеській області (38), Львівській області (37) та Харківській області (34) (рис. 2). Це відображає загальну тенденцію до фокусування освітніх ресурсів у цих регіонах.

Що стосується наукових установ, то найвища їх концентрація також спостерігається в Харківській області (27), Львівській (11), Дніпропетровській, Київській та Одеській областях (по 6). Інші регіони мають значно менше наукових закладів або не мають їх зовсім: у 11 областях таких установ взагалі немає, або є лише 1–2.

Концентрація освітніх закладів у певних регіонах має значний вплив на їх конкурентоспроможність. Регіони з великою кількістю закладів освіти та наукових установ мають можливість створювати більш насичене академічне середовище, що сприяє розвитку інновацій і підвищенню якості освіти. Велика кількість закладів освіти в одному регіоні також стимулює конкуренцію між ними, що, у свою чергу, призводить до покращення освітніх послуг, більшої уваги до індивідуальних потреб здобувачів освіти та розвитку наукових досліджень.

З іншого боку, регіони з невеликою кількістю навчальних закладів мають обмежені можливості для створення такого середовища, що може негативно впливати на їхню конкурентоспро-

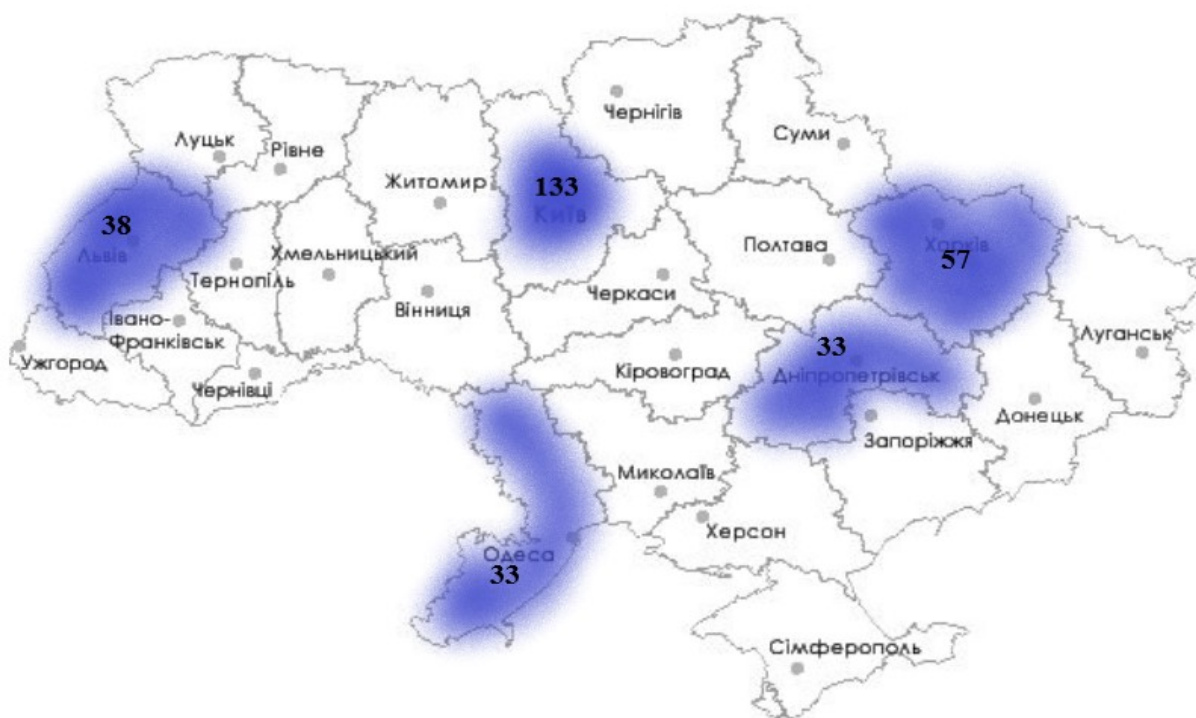

Рис. 2. Університетські центри, за кількість закладів вищої освіти

Побудовано на основі джерела [16]

можність. Відсутність конкурентного тиску може призводити до зниження якості освіти та менших можливостей для студентів отримати якісні знання і доступ до сучасних наукових досліджень. Водночас, ці регіони можуть залучати абітурієнтів за рахунок індивідуального підходу, але для цього потрібно створити привабливі умови та впроваджувати інноваційні підходи. Тому, одним з найважливіших методів підвищення ефективності та конкурентоспроможності закладів вищої освіти в Україні можна вважати їх укрупнення, тобто скорочення загальної кількості задля підвищення їхньої якості [17].

На міжрегіональному рівні важливо врахувати державну політику, яка відіграє ключову роль у розвитку освіти в різних регіонах, впливаючи на конкурентоспроможність освітніх закладів. Ефективне впровадження освітніх реформ, фінансування та інші заходи з боку держави можуть суттєво підвищити рівень освіти, а також забезпечити рівні можливості для всіх регіонів.

Державна політика визначає обсяги фінансування для освітніх закладів у різних регіонах. Справедливий і збалансований розподіл коштів дозволяє забезпечити рівний доступ до якісної освіти для всіх громадян, незалежно від місця проживання. У регіонах з недостатнім фінан-

суванням заклади освіти можуть стикатися з проблемами, такими як відсутність сучасного обладнання, застаріла інфраструктура та низька оплата праці викладачів, що негативно впливає на їхню конкурентоспроможність.

Також державна політика розробляє національні освітні стандарти, які є обов'язковими для всіх регіонів з метою забезпечення єдиного рівня освіти по всій країні та гарантує, що всі здобувачі освіти отримують якісну підготовку. Водночас, регіони можуть мати певну автономію в адаптації освітніх програм відповідно до своїх потреб, що сприяє розвитку спеціалізованих напрямів і підвищенню конкурентоспроможності закладів освіти в конкретних галузях.

Необхідними є інвестиції в інфраструктуру та технології, адже саме завдяки державним програмам, спрямованим на розвиток інфраструктури та впровадження нових технологій у навчальний процес, освітні заклади в різних регіонах можуть покращити свої матеріально-технічні бази, що підвищує якість навчання і робить заклади освіти більш привабливими для студентів, що сприяє зростанню їхньої конкурентоспроможності.

Доцільно відмітити, що державна політика може стимулювати розвиток регіональних цен-

трів освіти з певними спеціалізаціями, що відповідають економічним потребам і ресурсам регіону. Наприклад, у регіонах з розвинутою промисловістю можуть бути створені спеціалізовані технічні університети та коледжі, що готують кадри для місцевих підприємств. Це, у свою чергу, підвищує конкурентоспроможність як закладів освіти, так і самого регіону.

Загалом, державна політика є важливим інструментом у забезпеченні рівного доступу до якісної освіти в різних регіонах та підвищенні конкурентоспроможності освітніх закладів на національному та міжнародному рівнях. Спрямовані та продумані дії з боку держави можуть сприяти вирівнюванню освітніх можливостей у всій країні та підтримці розвитку освітніх інституцій у відповідності до потреб сучасного суспільства.

Конкуренція між закладами освіти на міжінституціональному рівні є складним і багатограним процесом, який охоплює різні аспекти діяльності навчальних закладів. Освітні заклади конкурують між собою на основі низки показників, зокрема:

- якість навчання і академічний престиж: рейтинги та акредитації для підтвердження їхньої академічної якості; публікації у високоякісних наукових журналах, участь у міжнародних дослідницьких проектах та отримання грантів також сприяють покращенню іміджу закладу;

- інновації в навчальних програмах: розробка курсів, які поєднують різні дисципліни, наприклад, технології і бізнес, а також швидке впровадження нових тем і технологій, таких як штучний інтелект або екологічні дослідження;

- залучення висококваліфікованих викладачів і дослідників;

- міжнародна мобільність і співпраця налагодження партнерських відносин з іншими університетами для обміну студентами й викладачами, та пропонування студентам можливостей проходити практику або навчання за кордоном;

- поліпшення матеріально-технічної бази: інвестиції в новітнє обладнання та ресурси для навчання і досліджень, поліпшення умов для здобувачів освіти, таких як нові гуртожитки або спортивні комплекси;

- репутація і брендинг для формування позитивного іміджу через використання реклами, участь у виставках, організація днів відкритих дверей, а також активне просування досягнень своїх випускників, які успішно реалізувалися в кар'єрі;

- швидка реакція на нові тенденції, наприклад, впровадження нових технологій у навчальний процес або адаптація до змін на ринку праці.

Висновки. У результаті, конкуренція між закладами освіти на міжінституціональному рівні стимулює їх до постійного вдосконалення та інновацій, що сприяє підвищенню якості освіти та наукових досягнень.

На міждержавному рівні аналіз конкурентоспроможності дозволяє оцінити позиції національних систем освіти у глобальному контексті, порівняти їх з іншими країнами, визначити сильні та слабкі сторони, а також сформулювати стратегії для підвищення ефективності національних освітніх систем, що має особливе значення в умовах глобальної конкуренції, де країни змагаються за залучення студентів, наукових талантів та інвестицій.

Міжрегіональний аналіз дає змогу виявити відмінності у якості освітніх послуг, ресурсному забезпеченні та інфраструктурі між різними регіонами країни, що є важливим для формування регіональної освітньої політики, спрямованої на зменшення диспропорцій і забезпечення рівного доступу до якісної освіти.

Міжінституційний вимір конкурентоспроможності закладів освіти, зокрема університетів, акцентує увагу на внутрішніх показниках ефективності освітніх закладів, таких як наукова діяльність, якість викладання, рівень міжнародного співробітництва та інноваційний потенціал. Світові рейтинги університетів, такі як PISA та Times Higher Education World University Ranking, стають важливим інструментом для оцінки конкурентоспроможності та формування репутації закладу на міжнародній арені.

Загалом, ефективний аналіз конкурентоспроможності закладів освіти є необхідним для розробки стратегій підвищення їхньої ефективності, адаптації до глобальних викликів і стандартів, а також для забезпечення сталого економічного і соціального розвитку в умовах сучасної глобалізації.

Список використаної літератури:

1. Беляєва О. П. Удосконалення сучасних механізмів управління фаховою передвищою освітою через підготовку менеджерів освіти. Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління. 2018. Вип. 1(8). С. 427-436. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3532932>
2. Біль М. М. Наглядові ради у структурі професійно-технічної освіти: огляд існуючих практик

- в Україні. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2021. Вип. 4(31). С. 99-105. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.31-16>
3. Hrynkivych O., Sorochak O., Panukhnyk O., Popadynets N., Bilyk R., Khyumych I., Yazina V. Competitiveness of Higher Education System as a Sector of Economy: Conceptual Model of Analysis with Application to Ukraine. Intelligent Human Systems Integration 2020. IHSI 2020. Advances in Intelligent Systems and Computing. Vol. 1131. Pp. 439-445. Springer, Cham. 2020. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-39512-4_69
  4. Жеребило І. В. Інституційно-правове забезпечення регулювання системи освіти в Україні в умовах реформи публічних фінансів. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2019. № 2. С. 138-143. 10.21272/1817-9215.2019.2-19
  5. Іваницька О., Панченко А., Панченко Г. Соціальна відповідальність вищого навчального закладу України та основні умови її дотримання. Педагогічний процес: теорія і практика. 2017. Вип. 4. С. 40-44.
  6. Крупка М. І., Гринькевич О. С., Сас С. П. Економічна ефективність університетів України у контексті інноваційності фінансового менеджменту. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. 2020. Вип. 1(32). С. 470-582. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v1i32.200659>
  7. Паска О. В. Львівщина як освітній центр: передумови та напрями розвитку. Регіональна економіка. 2020. №3(97). С. 46-56. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-3-5>
  8. Panchyshyn S., Hrynkivych O., Marets O., Demchyshak N., Popadynets N. Simulation of tuition fees incompetitiveness management of higher education institutions (case of Ukraine's universities). The Bulletin the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan. 2020. Vol. 5(387). Pp. 161-169. DOI: <https://doi.org/10.32014/2020.2518-1467.155>
  9. Попадинець Н. М., Журавель Ю. В., Панухник О. В. Система забезпечення якості освіти шляхом державного регулювання діяльності закладів вищої освіти. Економічні горизонти. 2019. № 3(10). С. 43-53. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.3\(10\).2019.212806](https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(10).2019.212806)
  10. Попадинець Н. М., Журавель Ю. В., Панухник О. В. Особливості ліцензування в діяльності вищих навчальних закладів. Економічні горизонти. 2019. № 1(8). С. 123-130. DOI: [https://doi.org/10.31499/26165236.1\(8\).2019.212805](https://doi.org/10.31499/26165236.1(8).2019.212805)
  11. Корольюк С. В. Особливості громадсько-державного управління в діяльності сучасної школи
  12. Результати міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/news/rezultati-mizhnarodnogo-doslidzhennya-yakosti-osviti-pisa-2022>
  13. 10 українських вишів у рейтингу "The Times" 2022. Наука та метрика. 2022. URL: <https://nim.media/articles/10-ukrayinskikh-vishiv-v-reytingu-the-times-2022>
  14. Рейтинг "The Times" оновив показники. На яких місцях розташувались українські ЗВО? Наука та метрика. 2021. URL: <https://nim.media/articles/rejting-the-times-onoviv-pokazniki-nyayikh-mistsyakh-roztashuvalis-ukrayinski-zvo>
  15. Методологія рейтингу "The World University Rankings" та місце України в ньому. Наука та метрика. 2020. URL: <https://nim.media/articles/metodologiya-rejtingu-the-world-university-rankings-ta-mistse-ukrayini-v-nomu>
  16. Доповідь про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства у 2022 році. Національне агенство із забезпечення якості вищої освіти. Київ. 2023. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/%D0%94%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D1%8F%D0%BA%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE-%D1%97-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8-%D0%B2-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96.pdf>
  17. Мельниченко О. Конкурентоспроможність закладів вищої освіти в Україні: освітологічний аспект. Освітологія. 2022. №11(11). <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2022.11>

Zhuravel Yu. V. Methodological approaches to analyzing the competitiveness of educational institutions

In the current stage of globalization, the competitiveness of educational institutions becomes increasingly pertinent. The rapidly changing conditions of technology, labor market demands, and societal expectations dictate new rules by which educational institutions must adapt, develop, and enhance their educational services. In this context, there emerges a need for developing methodological approaches to assess competitiveness that can facilitate analysis across various dimensions. The purpose of this article is to identify the primary methodological approaches for analyzing the competitiveness of educational institutions in Ukraine. The article proposes an integrated meth-

odological approach that includes inter-state, inter-regional, and inter-institutional dimensions. It is established that inter-state analysis is crucial for assessing the positions of national educational systems in a global context, utilizing various statistical indicators to compare the quality and effectiveness of education. The inter-regional dimension explores differences in the quality of educational services and infrastructure among regions, significant for regional educational policy. The inter-institutional aspect is analyzed where competition among universities is assessed through indicators of scientific activity, teaching quality, and international cooperation. The necessity for strategic intervention to enhance the competitiveness of educational institutions is substantiated, and methods for improving educational policy are proposed to ensure equal access to quality education. It is proven that adequate consideration of national and regional peculiarities is critical for forming effective educational competitiveness strategies in a globalized context. It is determined that identifying disparities in accessibility, quality, and outcomes of education in different regions aids in forming targeted governmental policies aimed at reducing educational disparities and enhancing overall educational quality. A systematic and comprehensive approach to analyzing competitiveness is proven to be key for ensuring adaptability and progressive development of educational systems in response to contemporary global challenges.

Key words: *education, educational system, educational institutions, management, government regulation, competitiveness, methodological approaches.*